WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ.

Nr. 6.

R. I. R 1922.

1. WOJSKOWE WIADOMOŚCI BIBLJOGRAFICZNE.

„Wojskowe wiadomości bibljograficzne" — zapoznając z najogólniejszą treścią i wartością dzieła, mają: a) umożliwiać zainteresowanym orjentację w całokształcie zagadnień, poruszanych w bieżącej literaturze wojskowej; b) ułatwiać zarówno poszczególnym czytelnikom jak przedewszystkiem Kierownikom Bibljotek Wojskowych decyzję co do zakupu książek, znanych dotąd z „Komunikatu bibljograficznego" jedynie z samych tytułów.

Obok zaś wskazanej doraźnej korzyści będą one i w przyszłości ułatwiać korzystającym z Bibljotek Wojskowych wybór literatury przedmiotu, wycinki bowiem z „Wojskowych wiadomości bibljograficznych", naklejane na kartach katalogowych odnośnych dzieł, będą już w katalogu objaśniały poszukujących o treści i wartości danego dzieła.

Dla zaopatrzenia więc poszczególnych bibljotek w takie odcinki będą wydawane „Wojskowe wiadomości bibljograficzne" w jednostronnie drukowanych egzemplarzach, które można będzie otrzymywać z Gł. Księg. Wojsk. za poprzedniem zgłoszeniem prenumeraty.

„Wojskowe wiadomości bibljograficzne" — wspierają się na ocenie samych dzieł oraz na recenzjach i sprawozdaniach o nich, zawartych w naukowych czasopismach wojskowych. Licząc się zaś z tem, że krótkie dane, zawarte w „Wojskowych wiadomościach bibljograficznych" — mogą obudzić pragnienie zdobycia o poszczególnych książkach jeszcze obszerniejszych wyjaśnień — podają „Wojskowe wiadomości bibljograficzne" wykaz czasopism (według skrótów przyjętych w „Komunikacie bibljograficznym"), w których pomieszczono recenzje o tych dziełach.

„Wojskowe wiadomości bibljograficzne" — będą wydawane kwartalnie.

Dział ogólny.

TASCHENKALENDER FIRCKS—SIEKMANN *(Mit Genehmigung des Reichswehrministeriums hgb. v. Oertzen, Obstlt. u. Schweikert. Berlin, Bath, 1922)* jest wydawnictwem, które powstało przez zlanie się dotychczasowych odrębnych wydawnictw Fircksa i Siekmanna. Obejmuje więc ono całokształt zagadnień, dotyczących zarówno organizacji jak i administracji dzisiejszej niemieckiej Siły Zbrojnej (Reichswehr). Przez zachowanie swych dawnych dodatnich stron redakcyjnych i równocześnie przez rozszerzenie ram zagad-

nień jest ono książką niezbędną dla orjentacji w skomplikowanej budowie dzisiejszego wojska niemieckiego.

(Technik, Nr. 5/22 s. 144; Mon. Pol. Nr. 609/22 s. 292).

Organizacja wojska.

Na podstawie własnych doświadczeń rozpatruje zagadnienie organizacji wojska w sposób bardzo przenikliwy i rozległy gen. LA VIGNE-DELVILLE *(Apparences et réalites militaires. Paris, Levrault, 1921).* Książka wartościowa.

(Bellona, 1922. T. VI s. 110).

Historyczny i organizacyjny zarys związku wojskowego znanego pod nazwą Orgesch — podaje ROSEN *(Orgesch. Berlin, Scherl, 1921).* Książka bardzo ciekawa.

(Bellona, 1922. T. VI s. 284).

Problem wyżywienia wojska i cywilnej ludności francuskiej w czasie wojny światowej—rozpatruje na podstawie doświadczeń uczynionych przez odnośne władze francuskie LAPORTE *(Le problème de la reunion des ressources du service de l'intendance pendant la guerre 1914—1918). Paris, Levrault, 1920).* Ze względu na temat, sposób przedstawienia i wyniki studjum—przedstawia praca wielką wartość.

(Bellona, 1922. T. VI s. 109).

Zagadnieniu przygotowania i przeprowadzania mobilizacji wszystkich czynników składowych wielkiej wojny światowej—poświęcony jest jeden z tomów zbiorowego dzieła: „DER GROSSE KRIEG 1914—1918“ *(Die für den Kampf unmittelbar arbeitenden Organisationen. Der grosse Krieg 1914—1918. Bd. VIII. T. I. Leipzig, Barth, 1921).* Opracowany w każdym dziale przez specjalistę—zawiera ten tom niezwykle cenny materjał dla zorjentowania się w podstawach organizacyjnych wojska niemieckiego.

(Art. Mon. Nr. 3/22 s. 151; Technik, Nr. 3/22 s. 78; Mon. Pol. Nr. 607/22 s. 185).

Zagadnieniu przysposobienia narodu do wojny i t. zw. mobilizacji technicznej i naukowej dla potrzeb wojny—poświęca ciekawą pracę RANC *(Le problème de la mobilisation de la Nation. Les ingenieurs et la guerre. Bruxelles, 1921).* Książka wsparta na materjałach dokumentowych omawia niedostateczność przygotowań przed wojną i powolność rozwoju zrozumienia doniosłości tej sprawy podczas wojny światowej.

(Belge, Nr. 7/22 s. 919).

Na podstawie tajnych dokumentów, pochodzących z archiwum kanclerskiego i Generalnego Szt. przedstawia COLLENBERG — RÜDT *(Die deutsche Armee r. 1871—1914 Berlin, Mittler, 1922),* rozwój wojska niemieckiego w czasie między 1871 — 1914, do czego dołącza uwagi nad polityką wojskową niemieckich sprzymierzeńców i przeciwników.

Wojska lądowe.

Walkę artylerji zarówno w wojnie pozycyjnej jak i w ruchowej w łączności z piechotą omawia ppłk. STOLLBERGER *(Taktischer Unterricht auf dem Exerzier—platz. Kolmünz b/Reg. 1921)* w ramach regulaminów niemieckich na kilkudziesięciu przykładach ćwiczeń w bataljonie. Książka obok zasadniczego znaczenia dla szkolenia piechoty, przedstawia specjalną wartość dla poznania współpracy artylerji z piechotą.

(Art. Mon. nr. 2/22 s. 83).

Zużytkowanie doświadczeń ostatniej wojny w wyszkoleniu nowoczesnego wojska omawia w sposób niezwykłe przekonywujący na podstawie grun-

townej znajomości starych i nowych regulaminów kpt. PFEIFFER *(Begründung zum Entwurf eines Exerziegléments für die Infanterie. Berlin, Eisenschmidt, 1921)*. Książka Pf. wywarła wielki wpływ ta metodę wyszkolenia nowego wojska niemieckiego.

(Technik, nr. 1/22 s. 47; Schw. Viert. nr. 1/22 s. 89).

Lotnictwo.

W sposób krótki, jasny i praktyczny omawiają kpt. GAMBIER i por. AMET *(Cours pratique d'aviation—Paris, Delagrave, 1921)* zasady aerodynamiki, budowę samolotu, wytyczne lotnictwa oraz środki zapobiegawcze przeciw uszkodzeniom.

(Rev. Mar. nr. 3/22 s. 419).

Na podstawie długoletniego doświadczenia omawia DES LOGES *(L'art de commander dans l'aviation. Paris, Levrault, 1922)*—zasady dowodzenia w lotnictwie, przy specjalnem podkreśleniu, że dowódca—lotnik musi być równocześnie dobrym psychologiem oraz dzielnym technikiem i wychowawcą.

(Artillerie, T. 89/22 s. XXXII; Cavalerie, 6/22 s. 361).

Ciekawy przyczynek do małoznanej roli balonów w wojnie morskiej stanowi ciekawe wydawnictwo francuskich Centr. Zakładów Balonowych L'AEROSTATION MARTIME ET SES CONSTRUCTIONS PENDANT LA GUERRE. *(Paris, Sous—Sécrétariat de l'Aeronautique Mil. et Marit. 1922)*, dotyczące dzaiłania balonów w marynarce francuskiej.

(Bellona, 1922. T. VII s. 215).

W książce, poświęconej rozwojowi powietrznych wojsk niemieckich, omawia mjr. NEUMANN *(Die deutschen Luftstreitkräfte im Weltkriege. Berlin, 1920)* techniczno-organizacyjną stronę tych wojsk jak i ich zużytkowanie taktyczne. Książka, oparta na nieznanym materjale urzedowym, stanowi ważny nabytek w zakresie organizacji, techniki i statystyki wojskowego lotnictwa niemieckiego.

(Bellona, 1922. T. VII s. 217).

Taktykę balonów na uwięzi, omawia AROSZCZENKO *(Taktika priwiaznogo wozduchopławanja, Moskwa 1921)*. Zużytkowanie doświadczeń wojny światowej oraz znajomość zarówno francuskich jak i niemieckich regulaminów podnoszą wartość książki.

(Bellona, 1922. T. VII s. 218).

Małoomawiane zagadnienie wodnopłatowców rzecznych rozpatruje STOLARSKIJ *(Primienienije gidroawiacji dla sowmiestnych diejstwij s riecznoj wojennoj flotiljej. Moskwa, 1921)*. Książka wsparta na doświadczeniach poczynionych przez bolszewików podczas wojny z Denikinem, Wranglem i t. d.—stanowi cenny przyczynek dla dziedziny lotnictwa wojskowego.

(Bellona, 1922. T. VII s. 219.).

Były dowódca niemieckich wojsk lotniczych gen. HOEPPNER *(Deutschlands Krieg in der Luft. Leipzig, Koehler, 1921.)* daje obraz tego, co zdziałali Niemcy w zakresie rozwinięcia i wyzyskania lotnictwa (również i hydroawiacji) w czasie wojny światowej. Książka ze względu na stanowisko autora i rozległość materjału, mimo wyraźnej tendencyjności, bardzo ważna.

(Technik, nr. 5/22 s. 144; Wissen, nr. 2/22 s. 159).

W doskonałej książce omawia CARLIER *(La photographie aérienne. Paris, Delagrave, 1921.)* fotografję powietrzną, aparaty do jej wykonania, jej wykonanie, oraz jej zadania i wartość dla działań wojennych.

(Belge, nr. 10/22 s. 1280).

Marynarka.

Stosunek Polski do morza aż do r. 1660 oraz próby stworzenia floty polskiej i poczynania tej floty, jak wreszcie hamującą rolę Gdańska, jaką w tem odegrał—przedstawia na podstawie materjałów archiwalnych Dr. CZOŁOWSKI (*Marynarka w Polsce. Lwów, Zakł. Ossolińskich, 1922.*). Książka ciekawa i wzbogacająca poważnie naszą szczupłą literaturę w tym przedmiocie.

(Bellona, 1922. T. VII s. 212).

Działalność marynarki francuskiej w walce z łodziami podwodnemi i w zdobywaniu portów syryjskich oraz organizację poszczególnych działów marynarki w czasie wojny światowej przedstawia LEYGUES (*Les marins de France, Paris, Levrault, 1922).*

(Génie, T. 50 s. 247; Artillerie, T. 85/22 str. XV; Cavalerie, z. 3/22 s. 236).

Ukazało się znowu, przerwane wydawnictwo p. t. TASCHENBUCH DER KRIEGSFLOTTEN *(XX Jg. 1922. Hgb. v. B. Weyer, Korv. kpt., München, Lehmann, 1922.)*; obok dat statystycznych, odnoszących się do wszystkich państw świata, podaje ono szereg wiadomości politycznych i szczegółów, dotyczących okrętów, które należały do cesarskiej floty niemieckiej.

(Technik, nr. 3/22 s. 94; Art. Mon. nr. 5/22 s. 193).

Historję okrętu, uzbrojenia i parowych maszyn okrętowych opisuje w sposób bardzo pouczający kpt. inż. ROBERTSON (*The evolution of naval armement, Londres. Constable, 1922*). Dzieło wartościowe, nie dotykające jednak najnowszych zdobyczy w tej dziedzinie.

W podręczniku dla szkoły nautycznej omawia DE RIVOYRE (*Histoire de la guerre navale 1914—1918. Paris. Fournier, 1922*) dzieje wojny morskiej w okresie 1914—1918. Książka dzięki układowi i sposobowi przedstawienia zdarzeń ma duże zalety pedagogiczne.

(Rev. Mar. nr. 3/22 s. 422).

W sposób bardzo jasny i dokładny opisuje wszystkie rodzaje okrętów wojennych aż do ostatnich typów powstałych w czasie wojny światowej—CLERC RAMPAL (*Les navires Paris, Hachette, 1921*). Książka piękna i niezwykle instruktywna.

(Rev. Mar. nr. 3/22 s. 418).

Prowadzenie wojny.

Występując przeciw historyzacji zasad wojennych stara się ppłk. MAYER (*La guerre d'hier et l'armée de demain. Paris. Garnier, 1921*) udowodnić, że przyszła wojna jak każda dawna w stosunku do poprzedniej, będzie „zupełną nowością“ i w myśl tego pragnie przygotować nową formę obronnej organizacji wojskowej a mianowicie: wojsko milicyjne. Poglądy autora wywołały sprzeciw wojskowych francuskich.

(Rev. mil. nr. 9/22 s. 389).

Płk. ROGER (*L'artillerie dans l'offensive. Paris, Levrault, 1922*) — rozpatruje różne formy zużytkowania ognia artylerji w akcji zaczepnej. Wywody swoje ilustruje licznymi przykładami. Dzieło wartościowe.

(Génie, T. 50 str. 247; Artillerie, T. 89 s. XXIX; Rev. Suisse nr. 6/22 T. 286).

Zagadnienie przygotowania wojny w znaczeniu moralnem i materjalnem, przysposobienie narodu do wojny, ugruntowanie jego zaufania do wojska oraz przypojenie wyższych dowódców rozległymi a oczekującymi ich problemami wojny—rozpatruje w cennem dziele gen SERRIGNY (*Réflexions sur l'art de la guerre. Paris, Lavauzelle, 1921*).

(Rev. mil. nr. 7/22 s. 122).

Przedwojenne czynniki składowe szkolenia umiejętności rozkazodawstwa i ewolucję poglądów w tej mierze — rozpatruje ppłk. LEBAUD (*Commander. Paris, Chapelot, 1922)* na szerokim podłożu psychylogicznem i doświadczeń wojennych. Książka b. wartościowa.

(Rev. mil. franc. nr. 14/22 s. 282).

Czynniki składowe sztuki dowodzenia (inteligencję, charakter i powściągliwość) oraz zastosowanie dowodzenia w wojsku—rozpatruje mjr. GAVET (*L'art de commander. Paris, Levrault, 1921).* Książka wielkiej wartości.

(Génie, nr. 3/22 s, 235: Cavalerie, nr. 1/22 s. 120).

Przy oparciu na obfitym materjale doświadczeń zaczerpniętych z wewnętrznych stosunków Rosji rozpatruje MOROZOW (*Krasnyje partizany. Moskwa, Woj. Dieło 1920*) główne rysy walki partyzanckiej. Broszura przedstawia dla nas instruktywne znaczenie.

(Bellona, 1922. T. V s. 94).

Rolę „Szefa Sztabu" w sposób zwalczający dzisiejsze jego stanowisko omawia gen. ROJA (*Szef Sztabu. Warszawa, Wende 1922).* Ujęcie rzeczy jednostronne.

(Bellona, 1922 T. V s. 282).

O żywej potrzebie zapoznania się z zasadami taktyki, wspartej o doświadczenia wielkiej wojny światowej—świadczy ukazanie się po roku w drugim wydaniu dzieła ppłk. CULMANNA (*Cours de tactique générale, d'après l'experience de la grande guerre. Paris, Lavauzelle, 1922*). Praca w układzie niezmieniona, zawiera teraz poważne uzupełnienia w zakresie zagadnień dotyczących organizacji, użycia czołgów, lotnictwa, taktyki ognia, zużytkowania artylerji w obronie i t. d.

(Génie, T. 50 s. 246; Artillerie, T. 90/22 s. LXII).

Gen. DUPONT (*Le Haut Commandement allemand en 1914. Paris, Chapelot, 1922*), przedstawia w sposób niezwykle przejrzysty stosunki w Sztabach Generalnych obu stron wojujących przy specjalnem zwróceniu uwagi na stosunki w Naczelnym Dowództwie Niemieckim, zwłaszcza w okresie I bitwy nad Marną.

(Génie, T. 50 s. 371; Artillerie, T. 90 s. LVI; Rev. Suisse nr. 5/22 s. 238 Rev. mil. nr. 10/22 s. 128).

Przy rozpatrywaniu zagadnienia przyszłej wojny wskazuje gen. MAITROT (*La prochaine guerre, son caractère scientifique. Paris, Alcan, 1921)* na łodzie podwodne i lotnictwo, jako na czynniki charakteryzujące i rozstrzygające przyszłe zapasy. Wobec tego też, że sprawność lotnictwa i zużytkowanych przez niego materjałów gazowych—uzależniona jest od rezultatów przygotowawczej pokojowej pracy uczonych, nazywa autor przyszłą wojnę: wojną uczonych, *(la guerre scientifique).*

(Rev. mil. nr. 12/22 s. 400).

W bardzo logicznym wywodzie, opartym na rozpatrzeniu metod ostatniej wojny, zastanawia się kpt. GLASSON (*La guerre future. Paris, Attinger, 1922)* nad formą i środkami przyszłej walki, przyczem uwydatnia rolę lotnictwa i gazów. Książka ciekawa.

(Bellona, 1920. T. III s. 110; Rev. Suisse nr. 5/22 s. 234).

Dużo omawianemu zagadnieniu racjonalności ofenzywy gen. Ludendorffa w r. 1918 we Francji — poświęca broszurę mjr. FEHR (*Die Märzoffensive 1918 an der Westfront. Strategie oder Taktik. Berlin, Koehler, 1921*). Praca omawia na podstawie źródłowego materjału powstanie, rozwijanie się i zmiany planu ofenzywy oraz przygotowania do jej zrealizowania.

(Technik, nr. 1/22 s. 46).

Ukazał się w polskiem tłómaczeniu doskonały podręcznik taktyczny znanego niemieckiego autora wojskowego gen. BALCKA (*Rozwój taktyki w wojnie światowej. Warszawa, Gł. Księg. Wojsk. 1921).* Książka oparta na długoletnich studjach regulaminów i nowoczesnych dziejów wojen niemieckich i obcych oraz na doświadczeniach ostatniej wojny światowej—zapoznaje dokładnie z przeobrażeniami form taktyki z punktu widzenia niemieckiego.
(Schw. Viert. nr. 1/22 s. 91).

Znaczenie artylerji w dzisiejszej wojnie (maczuga w dłoni Herkulesa—piechoty) oraz jej zadania (zwalczenie artylerji nieprzyjacielskiej, zniszczenie umocnień obronnych, wspieranie piechoty w natarciu i przeciwnatarciu, obrona zajętych stanowisk i t. d.) rozpatruje i licznymi przykładami wyjaśnia włoski gen. SACHERO (*L'artiglieria nella battaglia odierna. Bergamo, Savoldi, 1921*).

Psychologji wodza i żołnierza względnie psychologji masy ze stanowiska wojskowego poświęca bardzo ciekawą i cenną książkę por. HESSE (*Der Feldheer Psychologos. Ein Suchen nach dem Führer der deutschen Zukunft. Berlin, Mittler, 1922).* Na podstawie odpowiedniego przygotowania naukowego w zakresie psychologji i obszernego doświadczenia frontowego omawia autor ujemne przejawy zbiorowej psychy żołnierza (panika) i przedstawia powody tego (przeświadczenia opanowujące wojsko o specjalnie trudnem zadaniu, brak zaufania w dowództwo i t. d.), a równocześnie uwydatnia na przykładach wpływ tych przejawów psychologji masy na taktyczne a nawet strategiczne posunięcia.

Ppłk. ROLUTI (*Arte militare. Torino, Casanova, 1921*) rozpatruje zasady nowoczesnej taktyki uwidocznionej w ostatniej wojnie. Rozpatrzywszy rozwój zasad fortyfikacji polowych, ważność łączności artylerji i lotnictwa, wartość ognia oraz znaczenie manewru operacyjnego—ustala główne wytyczne nowoczesnej taktyki. Książka oparta na dużem doświadczeniu wojny światowej—wartościowa.
(Belge, nr. 1/22 s. 126).

Nauka o broni.

Historję rozwoju karabina piechoty aż do czasu wprowadzenia broni gwintowanej, rozpatrywaną ze stanowiska technicznego udoskonalenia broni, omawia por. KLOCHOWICZ (*Historyczny rozwój ręcznej broni palnej. Cz. I Warszawa, Gł. Ks. Wojsk. 1921*). Książka dobra, dzięki uwzględnieniu rozwoju broni w Polsce przedstawia dla nas dużą wartość.
(Bellona, 1922. T. VI s. 223).

Broń palną, wyrabianą w Naumburgu między r. 1378—1449, na podstawie miejskich archiwaljów, opisuje znany historyk średniowiecznej broni gen. RATHGEN (*Die Feuer u. Fernwaffen in Naumburg v. 1378 — 1449 Naumburg, 1921*). Praca podająca opisy ówczesnych dział, pocisków i prochu oraz uwzględniająca inne średniowieczne bronie, uzupełnia poważnie dotychczasowe dane o średniowiecznej broni palnej.
(Art. Mon. nr. 1/22 s. 44).

W krótkiem i jasnem ujęciu przedstawia inż. KRÜGER (*Tanks. Entstehung, Bauart und Verwendung im Kriege. Berlin, Schmidt, 1921.*) fazy rozwojowe czołgów. Ilustracje uzupełniają tekst. Autor zastanawia się też nad materjalnem i moralnem użyciem czołgów. Książka polecana przez niemieckie fachowe koła wojskowe.
(Technik, nr. 1/22 s. 47; Artiglieria, vol. 1/22 s. 287).

Przy opisie cennych zabytków frankfurckiej sztuki odlewniczej omawia znany historyk średniowiecznej broni gen. RATHGEN (*Frankfurter Prunkgeschütze und ihre Meister. München, 1921*) techniczną stronę sporządzania luf armatnich oraz całokształt związanej z tem pracy giserskiej.
(Art. Mon. nr. 3/22 s. 153).

Rodzaje gazów, ich skład i działanie oraz sprzęt gazowy a nadto zużytkowanie gazów dla celów walki oraz zastosowanie w przyszłej wojnie — omawia inż. RYBA (*Der Gaskampf und die Gassschützgeräte im Weltkrieg 1914—1918. Teplitz, Beker, 1922*). Praca wartościowa.

W drugiem, znacznie powiększonym wydaniu swej książki rozpatrują gen. CHALLEAT i ppłk. THOMAS (*Mécanique des affûts. 2 éd. Paris, doin, 1922.*) przy uwzględnieniu doświadczeń wojny, rozwoju artylerji i wprowadzeniu nowych materjałów nowe składniki mechanizmu, łożysk dział, ich zastosowanie i znaczenie. Książka pierwszorzędnej wartości dla techników a przedewszystkiem dla artylerzystów.

(Artillerie, T. 90 s. LIX).

Niemieckie Min. Wojny wydało nową, krótką ale jasną i wyczerpującą instrukcję dla miotaczy bomb SCHIESSVORSCHRIFT FÜR MINENWERFER. *Berlin. Mittler, 1922*). Wspiera się ona ze względu na podobne techniczne zużytkowanie na instrukcji dla artylerji, równocześnie jednak, uwzględniając w pełni właściwości mi taczy bomb jako broni na krótką odległość, zbliża się do instrukcji strzelania broni ręcznej.

Balistyce wewnętrznej poświęcają pracę gen. GOSSOT i LIOUVILLE (*Balistique intérieure. Grandes encyclopédies industrielles. Paris, Baillière, 1922*). Książka, jako dotycząca teorji doświadczalnych podstaw balistyki wewnętrznej, przedstawia wielką wartość dla nauki strzelania i jest uważana za najpoważniejsze dzieło współczesne w tej dziedzinie.

(Artil. Mon. nr. 5/22 s. 170; Artillerie, t. 89/22 s. XXI; Artiglieria, Vol. II/22 s. 188; Belge, nr. 5/22 s. 656).

W książce opartej na bogatem doświadczeniu własnem rozpatruje gen. PONTUS (*L'artillerie issue de la guerre. Bruxelles, Dewitt, 1921*) rozwój organizacji, sprzętu i zużytkowania artylerji w czasie wojny. Książka napisana jasno i ciekawie.

(Belge, nr. 1/22 s. 119).

W niezwykle cennej, choć tylko z amerykańskiego punktu widzenia pisanej książce, przedstawiają dzieje rozwoju służby gazowej w Stanach Zjednoczonych gen. FRIES (*Chemical warfare. New-York, Mc Graw Bill, 1921*), były Szef ameryk. służby gazowej we Francji w r. 1917/18 i dzisiejszy Szef Departamentu Gazowego w Min. Wojny St. Zjedn. (*Chemical Warfare Service*) oraz mjr. WEST, znany autor szeregu dzieł z tej dziedziny. Autorowie omawiają rozwój tej gałęzi służby wojskowej w Ameryce i wśród oddziałów amerykańskich we Francji, następnie podają sposoby ogólne wytwarzania gazów, skład gazów i środki ochronne przeciw gazom, a wreszcie rozpatrują taktyczne zużytkowanie gazów zarówno w ubiegłej jak i w przyszłej wojnie.

(Artiglieria, Vol. 1/22 s. 294).

Inżynierja.

Zmaganie się z sobą w czasie wojny zagadnienia broni zwalczającej i metod ochronnych fortyfikacyjnych rozpatruje na przykładach z wojny światowej płk. NORMAND (*L'évolution de la fortification de campagne en France et en Allemagne. Paris, Levrault, 1921*). Przejrzyste tabele porównawcze, motywujące pogląd autora—ilustrują w sposób pouczający to doniosłe zagadnienie.

(Belge, nr. 1/22 s. 121).

Książka płk. NORMANDA (*Travaux de campagne. Emploi de génie. Principes et thèmes tactiques. Paris, Fournier, 1921*), dotycząca umocnień polowych a dająca ogólne zasady i rozprowadzająca je na licznych przykładach, przedstawia zarówno dla saperów jak i piechoty a zwłaszcza artylerji niezwykle

cenny podręcznik. Książka oparta w pełni na doświadczeniach ostatniej wojny światowej.

(Génie, T. 50 s. 247; Rev. gén. nr. 4/22 s. 320; Belge, nr. 5/22 s. 656).

W dziele, dotyczącym głównie technicznej strony odbudowy zniszczonych kolei, tuneli i t. d. na froncie zachodnim, rozpatruje mjr KRETSCHMANN (*Die Wiederherstellung der Eisenbahnen auf dem westlichen Kriegss hauplatze. Berlin, Mittler, 1922*) także i zagadnienia wojskowo-organizacyjne i taktyczne, wiążące się z problemem kolei. Dzieło wielkiej wartości zarówno dla technika jak i dla wojskowego.

Sprawność kolei angielskich, wydatność ich pracy i zasług, położonych wobec wojska podczas mobilizacji, w czasie wojny i przy demobilizacji—omawia PRATT (*Les chemins de fer anglais et la grande guerre. Londres, Selveyn, 1921*). Książka oparta na dokładnej znajomości rzeczy i zaopatrzona licznemi szkicami—przedstawia wielką wartość dla orjentacji w działalności kolei angielskich w czasie wielkiej wojny światowej.

(Belge, nr. 2/22 s. 256).

LE HENAFF, dyrektor kolei wojskowych, a następnie przez 3 lata fachowy referent przy Sztabie Generalnym francuskim oraz kpt. BORNECQUE, profesor politechniki i pracownik 4 Biura Szt. Gen. francuskiego, przedstawiają w fundamentalnem dziele (*Les chemins de fer français et la guerrre, Paris, Chapelot, 1922*), zaopatrzonem w liczne szkice, zużytkowanie w czasie wielkiej wojny światowej kolei wojskowych w łączności z całokształtem organizacji oraz zadań wojskowych i to zarówno w defenzywie i ofenzywie jak i w walce ruchowej i pozycyjnej.

(Génie, nr. 6/22 s. 371; Artillerie, T. 90/20 s. LXIII; Rev. mil. nr. 12/22 s. 398).

Geografja.

Ciekawy obraz życia gospodarczego Prus Wschodnich a częściowo Niemiec—daje DEUTICKE (*Ostpreussen und der polnische Korridor. Jena, 1921*). Książka mimo tendencyjnych wycieczek antypolskich—posiada dla nas wielką wartość, jako orjentująca nas w gospodarczem znaczeniu Prus Wschodnich dla Niemiec.

(Bellona, 1922. T. VI s. 218).

Poważną wartość naukową posiada podręcznik DIXA (*Politische Geographie. Berlin, Oldenburg, 1921*), autora znanego dzieła: (*Wirtschaftskrieg und Kriegswirtschaft. Berlin, 1920.*), poruszający w I tomie geografję gospodarczą i geografję komunikacyjną, w II tomie współczesną geografję polityczną.

Znany geograf wojskowy kpt. SEIGNOBOSC (*Cours de topographie générale. Paris, Lavauzelle, 1921*) wydaje popularny podręcznik dla oficerów i podoficerów wszystkich broni, obejmujący: a) topografję ogólną b) topografję szczegółową i c) rysowanie map.

Szkolnictwo.

Wskazówki, dotyczące ćwiczeń gimnastycznych, uwzględniających zasady anatomji i fizjologji, a opartych na ściśle stosowanej hygienie ciała podaje mjr. GELLY (*Méthode de culture physique pour tous. Paris. Levrault, 1922*).

W swej ostatniej pracy, poświęconej pedagogji wojskowej, rozpatruje ppłk. MAYER (*Essais de pédagogie militaire. Paris, Chapelot, 1922*) najtrafniejsze środki, dotyczące metody wychowania wojska. Książka ta przedstawia wielką wartość dla oficerów przeznaczonych do szkolenia w obrębie pułków saperskich.

(Génie, nr. 6/22 s. 377; Artillerie, T. 89/22 s. XLVI; Rev. Suisse, nr. 6/22 s. 288).

Medycyna.

Jako refleksja na temat wojny pojawia się drugie, znacznie powiększone wydanie znanego dzieła NICOLAI (*Die Biologie des Krieges. Bd. I—II. Zürich, 1921*). Dzieło to, gdy się ukazało w czasie wojny, stanowiło — jak wiadomo -swego rodzaju rewelację, zwalczaną z całą bezwzględnością zwłaszcza przez wojenną partję niemiecką w następstwie przeprowadzonych przez autora tez. Autor wywodzi, że błędem jest gloryfikowanie wojny, jako odżywczego źródła twórczej energji ludzkiej a koniecznem uwydatnienie jej niszczycielskich cech zarówno w rozumieniu moralnym jak cywilizacyjnym i materjalnym. Książka, jakkolwiek jednostronna, głęboka i dająca dużo do myślenia.

(Schw. Viert. nr. 1/22 s. 83).

Niesłychaną różnorodność obowiązków niemieckich aptekarzy, jakie im w sposób zupełnie nieoczekiwany narzuciła wojna światowa (obok zwykłej farmaceutyki, badanie środków spożywczych, przygotowywanie preparatów smarowych, odkażanie i odwszanie odzieży, zabezpieczanie ludzi i zwierząt przed działaniem gazów trujących i t. d.), a równocześnie ich umiejętność przystosowania się do trudnych warunków, wywołanych odcięciem od zwykłych źródeł zaopatrywania się w odpowiednie środki lecznicze, a wymagających wytwarzanie t. zw. erzatzów—przedstawia dzieło Dr. DEWINA (*Die deutschen Militärapotheker im Weltkriege. Berlin, Springer, 1920*).

(Technik, nr. 3/22 s. 95).

Nauki płynące z wojny dla medycyny i służby sanitarnej, przygotowanie kadr służby sanitarnej i zapasów środków leczniczych w czasie pokoju i t. d. w sposób niezwykle instruktywny — rozpatruje Dr. BOULOUMIÉ (*La santé et la guerre. Paris, Lavauzelle, 1922*). Dzieło przedstawia wielką wartość zarówno dla lekarzy wojskowych i członków ochotniczej służby zdrowia jak i naczelnych władz, odpowiedzialnych za należyte przygotowanie i uposażenie wszystkich gałęzi wojska.

(Rev. inf. nr. 358/22 s. 129; Génie, nr. 6/22 s. 95).

Wychodząc z założenia, że praktyczne znaczenie hygieny i wartość hygienisty polegają na umiejętności przystosowania się do rozmaitych warunków personalnych, materjalnych i lokalnych—kładzie dr. CHAVIGNY (*Psychologie de l'hygiène. Paris, Flammarion, 1921.*) nacisk na psychologiczne przygotowanie hygienisty. Ustępy poświęcone hygienie wojskowej czynią to bardzo ciekawe dzieło specjalnie ważnem dla wojskowych.

(Artillerie, T. 90/22 s. LXI).

Prawo.

Międzynarodowe znaczenie państwowych okrętów omawia ze stanowiska historycznego i prawnego—FEINE (*Die völkerrechtliche Stellung der Staatsschiffe Berlin, Stilke, 1921*). Praca uzupełnia dotychczasową lukę w dziedzinie niemieckiego prawa politycznego.

Znany węgierski mąż stanu ANDRASSY (*Diplomatie und Weltkrieg. Berlin, Ullstein, 1920*) opisuje dzieje wojny, widziane pod kątem dyplomacji. Wysokie polityczne stanowisko autora, ogromna ilość nieznanego materjału źródłowego i umiejętne ugrupowanie wywodów – nadają książce wybitną wartość.

Metodyka badań historyczno wojskowych.

Z dziedziny metodyki badań historji wojskowej wydał płk. TOURNÈS (*L'histoire militaire. Paris, Lavauzelle, 1922*) pracę, stanowiącą nowość w literaturze francuskiej, a przedstawiającą dzięki metodzie i przeprowadzeniu wy-

soką wartość nie tylko dla samodzielnych pracowników naukowych w dziedzinie historji wojskowej ale i dla szkół wojskowych.

(Génie, nr. 6/22 s. 373; Artillerie, T. 89/22 s. XXXVIII; Belge, nr. 6/22 s. 795; Rev. mil. nr. 10/22 s. 267).

Ogólna historja wojskowości.

Płk. ALVIN (*La guerre de 1914—1918 sur le front de France. L'organisation générale des armées. Paris, Enseign. techn. 1922*) wydał swoje wykłady wygłoszone w szkole wojskowej.

(Rev. gén. nr. 6/22 s. 377).

Historję wojen w sposób niezwykle przejrzysty przedstawioną, obejmuje dzieło mjr. belgijskiego Szt. Gen. VAN OVERSTRAETENA (*Des principes de la guerre à travers les âges. T. I—II. Bruxelles, Devit. 1922*). Dzieło to rozpada się na dwa tomy: pierwszy obejmujący dzieje wojen od starożytności do r. 1871 i drugi od r. 1914—1918. Dzieło całe zarówno w ułożeniu, jak przedstawieniu i w ostatecznych wynikach wielkiej wartości, którą podnoszą jeszcze liczne a nadzwyczaj dokładne mapy i szkice, dotyczące operacji wojennych.

(Génie, nr. 5/22 s. 416: Belge, nr. 4/22 s. 526).

Zarys historji wojny światowej.

Znany autor ppłk. CORDA (*La guerre mondiale 1914 — 1918. Paris, Chapelot, 1922*) podaje w jasnym układzie dzieje wojny światowej (głównie na froncie zachodnim — jeden rozdział poświęcony współdziałaniu marynarki), rozpatrywane ze stanowiska historycznego i taktycznego. Dzieło wsparte na obfitym materjale źródłowym oraz na znajomości odnośnej literatury a zaopatrzone osobnym atlasem szkiców i planów operacyjnych.

(Génie, nr. 6/22 s. 373; Artillerie, T. 89/22 s. XLVI; Belge, nr. 7/22 s. 925; Rev. mil. nr. 10/22 s. 130).

Wewnętrzne stosunki polityczne Niemiec w czasie wojny, rozbicie na partje, działalność lewicowych i centrowych stronnictw oraz wpływ zagranicznej i krajowej propagandy przeciw wojnie i wojsku—rozpatruje gen. WRISBERG (*Der Weg zur Revolution 1914—1918. Leipzig. Koehler, 1921*). b. Dyrektor Ogólnego Departamentu Wojny. Książka, jakkolwiek napisana w duchu niemieckim, dzięki załączonym dowodom źródłowym i materjałowi faktycznemu, stanowi ważny przyczynek do poznania wartości umiejętnie prowadzonej propagandy politycznej.

(Mon. Pol.—nr. 605/22 s. 89).

W dalszych tomach swego wielkiego dzieła: „La Grande Guerre sur le front occidental“ przedstawia gen. PALAT w T. VII. (*La course à la mer*) wypadki związane ze sławnym „biegiem do morza”, tzn. bitwy nad Aisne, pod Flircy i t. d. bitwę Pikardyjską i pierwszą bitwę pod Artois, a w T. VIII. (*La ruée sur Calais. Paris, Chapelot, 1922*) wypadki rozegrane między 15/10 a 13/12 1914, tzn. bitwę nad Yzerą i bitwę pod Ypres, uwydatniając w tym okresie wybitne zasługi marszałka Focha.

(Génie, nr. 6/22 s. 372; Cavallerie, nr. 1/22 s. 125; Rev. Suisse, nr. 1/22 s. 48; Rev. mil. nr. 11/ 2 s. 268).

Znany pisarz wojskowy gen. MOSER (*Kurzer strategischer Ueberblick über den Weltkrieg 1914—1918. Berlin, Mittler, 1921*) daje w jednotomowem dziele zwarty a objektywny i pełny nowych spostrzeżeń zarys zdarzeń wojennych między r. 1914—1918. Obok zagadnień wojskowych, dotyczących strategji i taktyki, porusza autor także i politykę.

(Mon. Pol. nr. 606/22 s. 140; All. Schw. nr. 14/22 s. 238).

Działalność niemieckiej artylerji w natarciu, a zwłaszcza w wielkich bitwach wojny światowej—przedstawia na podstawie własnych doświadczeń i na przykładach konkretnych płk. BRUCHMÜLLER (*Die deutsche Artillerie in den Durchbruchschlachten des Weltkrieges. Berlin, Mittler, 1921*) Książka zawiera obok danych historycznych dużo materjału ogólnie interesującego dla każdego taktyka a zwłaszcza artylerzysty.

(Technik, nr. 1/22 s. 31).

Na tle najważniejszych rozstrzygnięć (Bitwa nad Marną Gorlice, Verdun, Saloniki, Caporetto, walka łodziami podwodnemi i ofenzywa 1918 i przy uwzględnieniu przeobrażeń p litycznych r zpatruje gen. BERNHARDI (*Deutschlands Heldenkampf. München, Lehmann, 1921.*)dzieje wojny światowej.

Znakomitym, w duchu niemieckim napisanym podręcznikiem, dotyczącym historji wojny światowej (1914—1918) jest książka mjra VOLKMANNA (*Der grosse Krieg 1914 bis 1918. Berlin, Hobbing, 1922*), oparta nie tylko na zużytkowaniu całej literatury ale i na wielkim materjale zaczerpniętym z państwowego archiwum. Dzieło cechuje wielka dokładność, krótkość i jędrność stylu.

Jako jeden tom zbiorowego dzieła „DER GROSSE KRIEG 1914—1918“, (*Der deutsche Landkrieg vom Kriegsbeginn bis zum Frühjahr 1915. Leipzig, Barth, 1921*), wydawanego pod redakcją znanego pisarza wojskowego, gen. Schwartego — wyszły dzieje wojny lądowej od 1914 do wiosny 1915 roku. Dzieło mimo starań o objektywność—zarówno przez koloryt poszczególnych zjawisk jak i ich grupowanie—jest tendencyjnem i obliczonem na podniesienie w narodzie niemieckim zaufania do własnego wojska i do kierujących w nim czynników. Z tem wszystkiem dzieło to, jako pisane w każdym rozdziale przez wybranego specjalistę, przynosi dużo niezwykle cennego materjału faktycznego.

(Art. Mon. nr. 2/22 s. 79; Technik nr. 1/22 s. 25).

Zarys historji wojsk. polskiej.

Próbę historji wojskowości polskiej przedstawia por. ROSTAFIŃSKI (*Zarys historji rozwoju wojskowości w Polsce 992—1792. Poznań, Gutowski, 1922*). Książka zarówno ze względu na błędy faktyczne w szczegółach i w ogólnem ujęciu jak i na język—nie przedstawiająca żadnej wartości.

(Bellona, 1922. T. VI s. 215).

Całokształtowi zagadnień związanych z dziejami wojen i wojskowości polskiej aż do r. 1795—poświęca pracę ppłk. HUPERT (*Historja wojenna polska w zarysie T. I wyd. 2 Lwów, Połoniecki, 1921*). Książka dzięki przejrzystości układu, poruszeniu szeregu nowych zagadnień z dziedziny wojskowości polskiej, jak wreszcie dzięki przedstawieniu całości na tle ogólnej historji wojen i wojskowości — mimo pewnych braków — stanowi pożyteczny podręcznik.

W pracy stanowiącej dalszy ciąg Historji wojennej polskiej, zatytułowanej „*Historja wojenna porozbiorowa*“ (Lwów, Połoniecki, 1921) stara się ppłk. HUPERT przedstawić na szeroko podmalowanym tle powszechnej historji wojskowości porwane dzieje polskiej wojskowości porozbiorowej. Praca dosyć powierzchowna, obca duchowi poczynań polskich w tym okresie — wymaga w korzystaniu wielkiej ostrożności.

W zwartym, a bogatym w treść podręczniku, opartym na poważnych studjach osobistych oraz wyzyskaniu całokształtu literatury przedmiotu daje płk. Szt. Gen. KUKIEL (*Zarys historji wojskowości w Polsce. Warszawa, Inst. Bibl. 1922*), doskonałą podstawę dla metodycznego wprowadzenia w poznanie dziejów wojskowości w Polsce od najdawniejszych czasów aż do r. 1920. Książka niezbędna dla wszystkich wojskowych a cenna wogóle dla każdego, interesującego się tem zagadnieniem.

Monografje z historji wojny światowej.

Kampanję macedońską z lat 1916/7 i 1917/8 przedstawia z punktu widzenia Ententy płk. FEYLER (*La campagne de Macedoine. 2 vol. Genève, Brissonnas, 1920/1*). Książka przynosi dużo materjału faktycznego a zwłaszcza niezwykle cenne zdjęcia terenu walk.

Przebieg bitwy monasterskiej, prowadzonej w warunkach terenowo niezwykle trudnych a przy zaopatrzeniu w sprzęt i prowiant bardzo szczupłem — przedstawia w sposób objektywny a wyczerpujący mjr. LIEBMANN (*Herbstschlacht in Macedonien. Cernabogen 1916. Oldenbourg, Stalling, 1921*). Książka ze względu na opis walki, rozgrywającej się na terenie zbliżonym do naszych okolic karpackich—przedstawia dla nas poważną wartość.

Oparty na odnośnej literaturze oraz danych źródłowych niemieckiego Gen. Sztabu przedstawia mjr. GIERL (*Das amerikanische Expeditionskorps in Europa 1917/18. Berlin, Mittler, 1922*) udział wojsk amerykańskich w walkach na froncie zachodnim. Książka uwydatnia dobrze stanowisko niem. Szt. Gen. wobec z początku lekceważonego, potem tem więcej zaskakującego swymi rozmiarami, zagadnienia „militarnej Ameryki".

Mjr. LAURE (*Au 3-me Bureau du troisième Gr. Q. Gén. Paris, Plon, 1922*) opisuje w sposób objektywny a równocześnie dokładny przebieg najważniejszych zdarzeń wojny frontu zachodniego, widzianych pod kątem oficera francuskiego Szt. Gen. Uwagi jego dotyczą zarówno wewnętrznych stosunków w wojsku francuskiem, jak poglądów taktycznych głównych generałów francuskich, jak wreszcie najważniejszych operacij na froncie zachodnim, a zwłaszcza ofenzywy niemieckiej i przeciwofenzywy aljantów w r. 1918.

(Belge, nr. 3/22 s. 390; Rev. mil. nr. 7/22 s. 120).

Z projektowanego cyklu prac, dotyczącycc bitwy nad Marną wydał ppłk. BIRCHER (*Beiträge zur Erforschung der Marne Schlacht. Hft. 1 Die Schlacht am Ourcq. Leipzig, Bircher. 1922*) opis bitwy nad Ourcq. Książka bardzo cenna i to zarówno ze względu na obfity materjał źródłowy, jak i na jego objektywne wyzyskanie. Dzięki podaniu wyjątków z wrażeń uczestników o bitwie zarówno ze strony francuskiej jak i niemieckiej, jak i dzięki omówieniu płynących z tego wniosków—ma książka także znaczenie metodyczne.

Życiorys wybitnego męża stanu i wojskowego angielskiego lorda Kitchenera—podaje ARTHUR GEORGE (*Kitchener et la Guerre. Paris, Payot, 1921*). Tom III tej angielskiej książki, stanowiący główną treść tłómaczenia francuskiego, uwydatnia działalność Kitchenera podczas wojny światowej a mianowicie jego wpływ na tworzenie nowego wojska angielskiego oraz jego wpływ w okresie bitwy nad Marną.

Zagadnieniem przełomowej bitwy nad Marną zajmuje się SCHULTZE (*Die Marneschlacht. Berlin, Schäfer, 1922*), rozpatrując je ze stanowiska historyka na podstawie obustronnie dostarczonych materjałów. Książka wprowadza dobrze zarówno w samo zagadnienie jak i w literaturę przedmiotu.

W cyfrach wykazujących zarówno w korp. ofic. jak i w szereg. wysoką wartość i ofiarność wojska niemieckiego—przedstawia gen. ALTROCK (*Vom Sterben des deutschen Offiziers. Korps. 2 Auf. Berlin, Mittler, 1922*) straty niemieckie, poniesione podczas wojny. Przy powadze treści, wiejącej z cyfr, razi obszerny wstęp zawierający tendecyjnie podaną historję składowych części korpusu oficerskiego niemieckiego. Książka niezwykle cenna ze względu na zawarty w niej materjał statystyczny jak i ze względu na bijące z cyfr dowody zdolności do samopoświęcenia dla państwa.

Życie jednej armji, rozpatrywane pod kątem obowiązków sztabu, potrzeb oddziałów, umiejętności godzenia środków z wymaganiami wojny — roz-

patruje książka płk. PELLEGRINA (*La vie d'une armée pendant la guerre. Paris, Flammarion, 1921*). Książka bardzo pouczająca i pięknie napisana.

(Artillerie, T. 89/22 s. XXII; Cavallerie, 1/22 s. 127; Belge, nr. 2/22 s. 248; Rev. mil. nr. 22 s. 245).

Szef Sztabu grupy jazdy gen. POSECK (*Die deutsche Kavallerie in Belgien u. Frankreich 1914. Berlin. Mittler, 1921*) daje w swej pracy interesujący obraz działań jazdy niemieckiej od początku wojny aż do 14/11 1914 r., streszczający się ostatecznie w zarzucie, że Nacz. Dow. błędnie zużytkowało jazdę. Książkę ilustrują szkice i mapy.

(Mon. Pol. nr. 605/22 s. 95).

Wielostronne zagadnienia życia wojskowego, rozgrywające się w wojsku angielskim na froncie i w sztabie, przedstawia Szef angielskiego Biura Informacyjnego LYTTON (*Le Gr. Qu. Gen. Britannique. Paris, Flammarion, 1921*).

(Génie, nr. 1/22 s. 114; Artillerie, nr. 1/22 s. IV; Cavallerie, nr. 3/22 s. 234; Rev. mil. nr. 22 s. 388).

Pełen doniosłości szczegół bitwy nad Marną z r. 1914, połączony z osobą ppłk. Hentscha omawia ppłk. MÜLLER—LOEBNITZ (*Die Sendung des Oberstleutnans Hentsch am 8 bis 10 September 1914. Forsch. u. Darstell. aus dem Reichsarchiv. Berlin, Mittler, 1922*). Dochodzi on do coraz więcej utrwalającego się przekonania w niemieckiej literaturze, że bitwa nad Marną nie była zwycięstwem francuskim ani klęską niemiecką, lecz że dowódcy niemieccy przerwali bitwę, wycofując z niej podległe im wojska.

(Technik, nr. 1/22 s. 47; Mon. Pol. nr. 605/22 s. 92; Belge, nr. 6/22 s. 800 Wissen, nr. 2/22 s. 160).

W przeciwstawieniu do dotychczasowych poglądów (Gallieni) stara się udowodnić ppłk. GROUARD (*La conduite de la guerre jusqu'a à la bataille de Marne. Paris, Chapelot. 1922*), że decydującym uderzeniem w I bitwie nad Marną była ofenzywa centrum, a nie atak oskrzydlający armji gen. Manoury. Książka ciekawa, pełna nowych myśli.

(Cavalerie, nr. 5/22 s. 359; Belge, nr. 6/22 s. 799; Rev. Mil. fr. nr 10/22 s. 129).

Ostatnie chwile frontu austryacko-włoskiego wraz z wielkiem zwycięstwem włoskiem pod „Vittorio Veneto"—charakteryzuje w sposób niezwykle pouczający kronika wypadków wraz z przywiedzionymi dokumentami, zawarta w książce gen. KERCHNAWEGO (*Der Zusammenbruch der österreichisch-ungarischen Wehrmacht im* Herst *1918. München, Lehmann, 1922*).

Dzieje swego odpowiedzialnego stanowiska Szefa Sztabu wojska austryackiego przedstawia na obszernem i gruntownie omówionem podłożu wewnętrznych stosunków Austrji, marszałek CONRAD (*Aus meiner Dienstzeit 1906—1918 Bd. I - III. Wien, Rikola, 1921/22*). Pamiętniki Conrada, jako gruntowne i źródłowe dzieło, ilustrujące polityczne i wojskowe stosunki Austrji oraz pokojową pracę Sztabu Generalnego—przedstawiają wielką wartość.

LEGRAS (*Mémoires de Russie. Paris, Payot, 1921*), prof. uniw. w Dijon, spędziwszy w Rosji dłuższy czas jako oficer rezerwowy w charakterze oficera łącznikowego, przedstawia w ciekawej książce na podstawie długiej autopsji stosunki panujące w rosyjskiem wojsku. Ujemna charakterystyka zarówno generałów i korpusu oficerskiego jak oficerów Sztabu Generalnego—wskazuje na niską wartość całego wojska rosyjskiego.

Monografje z historji wojskowości polskiej.

Udział organizacji „Grenzschutz" w III powstaniu śląskim w sposób gloryfikujący jej zasługi i tendencyjnie przedstawiający polityczne położenie

na Śląsku, udział Francuzów i siły powstańców—przedstawia KATSCH (*Der Oberschlesische Grenzschutz im dritten Polenaufstande. Berlin, 1921*).

(Technik, nr. 3/22 s. 95; Mon. Pol. nr. 609/22 s. 293).

Operacje na froncie polsko-ukraińskim sposób krytyczny rozpatruje w ciekawem studjum ppłk. SOPOTNICKI (*Kampanja polsko-ukraińska. Lwów, 1921*). Jasność ujęcia—podnosi wartość pracy.

(Bellona, 1922. T. VI s. 108).

Działalność gen. Dwernickiego w czasie Powstania listopadowego, a zwłaszcza jego wyprawę na Wołyń, przy oparciu się na nowym materjale źródłowym—omawia ppłk. PAWŁOWSKI (*Dwernicki. Poznań, Rzepecki, 1921*). Książka stanowi poważny przyczynek do dziejów 1830/31).

(Bellona. 1922. T. V s. 187).

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH

WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ.

Nr. 1. — Organizacja bibljotek wojskowych w świetle rozkazów M. S. Wojsk. Warszawa, Gł. Księg. Wojsk., 1921.

Nr. 2. — Katalog Centralnej Bibljoteki Wojskowej (w opracowaniu).

Nr. 3. — Polska bibljografja wojskowa. Część 1. Nauki wojskowe: T. 1.—do roku 1904 (w opracowaniu). T. 2 od r. 1905—1920. Warszawa, Gł. Księg. Wojsk., 1921.

Nr, 4. — Komunikaty bibljograficzne: T. 1.—Warszawa, Gł. Księg. Wojsk., 1921. T. 2.—Warszawa, Gł. Księg. Wojsk., 1922.

Nr. 5. — Pieczęcie polskich bibljotek wojskowych (w opracowaniu).

Nr. 6. — Wojskowe wiadomości bibljograficzne. T. 1. Warszawa, Gł. Księg. Wojsk., 1922/3.